

ALBINA CARPAȚILOR.

Apare la 15. și ultima fișă-cărei luni, în fascicule de 2 côle. ARONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. său 70 bani. — Abonamentele se fac la editorul W. Krafft în Sibiu, la colectorii, la oficiile postale și la toate librăriile.

Amor și ortografiă.

Novelă.

(Continuare.)

II.

A doua și cătră améști, doctorul Salitrénu se afla în cabinetul său de lucru. Mobilatura acestuia se compunea din o garnitură, câte-va dulapuri cu cărți, unul cu instrumente chirurgice, altul cu flacone de diferite colori, o masă de scris, și câte-va aparate trebuincioase medicilor.

Doctorul se afla dinaintea unui cap de ghips. Ochii săi curioși și oșești-cum speriați priviau țintă la acest cap, care într'adevăr merita o atențiune deosebită. La începutul frunții, la locul sprâncenelor și pe obrajii capului începea să crească păr.

Nu voiș să fac o glumă; era într'adevăr păr, altfel lucrul n'ar fi surprins pe doctorul Salitrénu, care nu se speria de ori-ce.

— „Dumnezeule!“ dișe el implorând numele divinității póte pentru prima óră de mulți ani. „Să fiă óre adevărat, că tu faci minuni. Capul acesta de petró n'ar putea căpéta vieță fără influința unei puteri supranaturale“.

Vorbind astfel, Salitrénu avu ca un cutremur convulsiv și picături de sudóre alunecău lin pe fața lui palidă.

— „Dar óre nu mă înșelă ochii mei?“ continuă el, „să fi rămas șciinței încă atâtea secrete de descoperit?“

Ochiul său se ațintă din nou asupra ciudatului model. Degetele sale smulseră câți-va peri, și atunci Salitrénu se convinse spre spaima sa, că perii într'adevăr crescuseră; ei aveau rădăcină.

Doctorul cădu pe un scaun. Omul sceptic era pētruns de un fel de sfielă, și umbra unui simțământ de credință se strecură în sufletul lui necredincios.

Pe când se afla el în situațiunea acésta, cine-va bătu la ușă. În casă intră Iancu Zefirescu, fără a aștepta răspunsul doctorului, care părea că nu aude nimic, nu vede nimic.

Iancu stete un moment surprins, vedând fața îngrijată

a medicului, apoi înaintă cu pași lini. Salitrénu se deșteptă ca din somn și strinse mâna, pe care i-o întindea poetul.

— „Ce-ți lipsește doctore?“ întrebă acesta. „Ești palid, ca și când ai ieși din mormânt și semne de oboselă se ved în ochii d-tale.“

— „Adevărat, tinérul meu amic, am motive pentru a-mi pierde flegma obicnuită. Privește capul acesta.“

— „Un cap de ghips și nimic mai mult“.

— „Uite-te mai de aprópe. Vedí pērul care-i creșce la începutul frunții, pe locul sprâncenelor și pe obraji!“

— „Pērul, care creșce pe un cap de ghips? Vreți să riđi, doctore?“

— „Nu prea am obiceiul de a ríde, dragul meu, și chiar acum mi-a trecut ori-ce poftă de a ríde“.

— „Atunci, cum îți esplicí un fenomen atât de ciudat? De unde ai capul acesta?“

— „Istoria lui e simplă. Ți-o încređ d-tale, fiind-că te șciú discret. Te rog să nu o comunicí la nimeni, deóre-ce mi-am propus să studiez cu atențiune acésta aparatiune curioasă și să găseșc, decă voiș putea, cauzele ei. Éta dar istoria acestui cap de ghips:

„Este cât-va timp de când se bolnăvi în străinătate un fost profesor al meu, cu care am stat în relațiuni fórté intime chiar și după absolvarea ștudiilor mele universitare. Fiind încunoșcințat de timpuriú despre bóla periculósă a acestui escelent amic, mă dusei să asist la ultimele lui momente. — Bētránul doctor lăcrimá de bucurie vedéndu-mé, dar curénd după sosirea mea muri în brațele mele. Nu voiám să părășesc remășițele vechiului prietin, fără a duce cu mine un obiect, care să mi-l amintéscă în continuú și să mă îndemne a urma în študii escelentului său esemplu. Chiámai dară pe un sculptor renumit și-l rugai să-mi facă din ghips bustul reposatului. El luá mai în-

tâiu masca mortului și după ea turnă capul în ghiș. Nu aveam timp ca să aștept facerea unui bust și mă mulțămii cu acest cap. Îl adusei cu mine, și-l aședai aci în sala de consultări, fără să-l cercetez mai de aproape până astăzi. Cu vre-o două ore înaintea sosirei d-tale nu știu ce amin-tire a iubitului răposat mă făcu să ieu capul și să mă uit la el din apropiere. Mare fu mirarea și spaima mea, vedând, că acestui cap îi crește păr¹⁾“.

— „Și n'ai nici un prepus despre cauza acestui fenomen?“

— „Am un prepus, pe care nu ți-l voi împărtași până nu se va preface în adevăr. Voi face experimente, și voi afla câte ce caut. Tot arsenalul, pe care-l veți colo,“ adăogă el arătând către dulapul cu flacone de diferite colori, „îmi va permite câte să găsec cheia acestei enigme.“

— „Ce arsenal? A! flaconele acelea? Dar ce conțin ele?“

— „Diferite acide, base, disoluțiuni de săruri, narcotice, otrăvi.“

— „Otrăvi? ... Și nu ți-e frică să âmbli cu ele?“

— „Precum îi e frică unui soldat să âmble cu arma încărcată.“

— „Nu dic pentru d-ta, dar pentru alții cari ar intra aci. N'ar putea să iea cine-va vre o otrăvă?“

— „Ce să faci cu ea? Sinuciderile nu sunt la modă pe aci; de altcum un laic n'ar putea să le deosebescă.“

— „Dar d-ta ai încredința cuiva vre una din acele otrăvi?“

— „Da și ba; depinde dela întrebunțarea ce ar voi să faci de ea. Tote aceste puteri, pe care natura le-a pus la dispozițiunea omului, pot să distrugă seú să folosească, după direcțiunea ce o dă omul activității lor. De altcum destrucțiunea însă-și poate fi câte-odată un folos, cel puțin pentru omenime. Învățatul, care a cercat mai întâiu puterea unei soluțiuni de ciancali asupra unui câne seú altui animal, a făcut câte un fact condamabil, a ucis, dar a vădut efectele otrăvii asupra organismului și știința a profitat ...“

— „Apropo de ciancali, adevărat să fiă efectul lui cel repede asupra organismului omenesc chiar?“

— „Este adevărat că e de ajuns să respire cine-va aburii de ciancali seú și de acid prusic, pentru ca mórtea să fiă momentană. Ciancali este una dintre otrăvile cele mai puternice. Decă vre-odată m'ași sătura de viêtă, și ași voi să mor repede și ușor, de sigur otrăvirea prin ciancali ar fi modul de mórte, pe care l'ași alege.“

— „Adevărat? Doctore, mă sperii, când vorbești cu atâta recelă despre mórte. Dar nu ți-e témă că âmbland vre-odată din întâmplare cu astfel de compozițiuni otrăviciose îți vei scurta viêtă și fără voe?“

— „Ei bine, tinêrul meu amic, câte că nu m'ar parea așa de reú. Câți învățați nu s'au stins, uciși prin invențiunile lor. Aceștia sunt martiri ai științei, cărora călindarele nu le-au rezervat colóre roșă pentru a le serba numele, și popórele nu le-au făcut aureole, dar pentru aceea ei tot rămân martiri. Eú tot așa m'ași stinge, făcând un sacrificiu tăcut, necunoscut de nimeni, neaprețuit de nimeni. De altcum e întrebarea, decă acésta ar fi un

sacrificiu. Eú iubesc știința și cred numai în ea; așadar murind pentru ea n'ași face un sacrificiu, ci i-ași arêta numai recunoștința mea pentru plăcerile, ce m'a rezervat.“

— „Atât de puțin ții la viêtă, doctore?“

— „La viêtă? Dar spune-mi, dragul meu, ce conține ea? Goliciune! Goliciune dincóce de mormânt, goliciune dincolo. În tóte se vede meschinăria omului, care aici alérgă după o strălucire deșertă, apucă ca o frașcă tot ce străluce, strînge, agonisește, grămădește, și nu știe pentru ce? El dice că iubește femeia: o înșelăciune bestială a simțurilor. El dice că iubește gloria: urmare a vanității; își iubește patria: pentru ca să o despóie; iubește poporul: pentru ca să-l radă; iubește literatura: când ea îi face ode și-i mărește numele. În sfârșit la fiă-care pas se vede deșertăciunea omenescă. O mască atrăgătoare acopere tóte fețele, smulge-o, caută în lăuntru și te vei retrage de oróre, vedând un spectru hidos de egoism și corupțiune. Acésta e viêtă, acesta e omul. — Și dincolo de mormânt? Tot acea ființă deșertă, care se numește om, și-a creat un paradis, că-cî îi trebuie resplată pentru virtutea sa; și-a creat un iad, ca să-și scape bunurile sale pământești și câte viêtă sa de lăcomia semenilor seú. Ah! e frumósă ființă omul și într'adevăr nu se câte mai mare plăcere, decăt a petrece în societatea lui ...“

— „Doctore“, dișe Zefirescu palid de emoțiune, că-cî își vedea tóte iluziunile sale sdrobite de o mână crudă, „n'ai iubit nici-odată, de poți vorbi așa?“

— „Ba ... am iubit, tinere, o fată, care după jurământul de fidelitate m'a părăsit pentru altul mai avut. Ba, am iubit un amic, mai mult decăt pe mine însu-mi, și acest amic m'a renegat, când mă aflam în necaz. Am iubit religiunea și ea nu m'a consolată, am iubit pe dumnezeú și el m'a părăsit.“

— „Ah, doctore“, începu Iancu emoționat. „Aveai dreptate să dici, că omul e egoist. Eăt-te, acum urășci tot ce te-a trădat, în loc să faci ca Mântuitorul, care a iertat inamicilor seú. Dar, chiar decă toți te-ar fi părăsit, n'ai avut o mamă, care te-a născut, te-a nutrit cu trupul seú, și te-a iubit mai presus de tóte? Decă acésta afecțiune ar fi fost singura iubire sinceră și desinteresată, singura iubire capabilă de sacrificiu, óre n'ar fi fost ea de ajuns pentru a te face să uiți restul?“

— „Oh! mama mea,“ dișe Salitrénu mișcat, „ași fi iubit-o, decă ar fi trăit.“ Apoi buzele sale avură un suris sarcastic. „Dar să lăsăm acestea, june, nu va trece mult, până când esperința proprieă te va face să alergi la știință, ca la singurul adăpost al celui ce trăește.“

— „Eătă-mă, că-ți vorbesc așa, doctore, dar cred, că ceea ce-ți lipsește este credința. Când vei crede în iubirea femeii, în sinceritatea amiciei și în bunătatea lui dumnezeú, vei fi mântuit.“

— „Amice, cu dispozițiunile d-tale sufletești nu vei mai petrece mult pe pământ, fără ca să dorești mórtea din tot sufletul. La cea dintăiu lovitură a sorții, la cea dintăiu iluziune sdrobotită, vei căuta refugiu, nu în știință, ci în ... mormânt. Brr ... la ce idei lugubre am ajuns,“ adăogă el surfidend; apoi uitându-se cu atențiune la Iancu, el mai dișe: „dar, ce ved, ești în frac și mânuși albe? De sigur n'ai făcut toaletă în onórea mea?“

— „Ah! conversarea d-tale m'a făcut să-mi uit, că am a face o vizită.“

¹⁾ Diarele au reportat un fact analog.

— „Mai ai timp.“ țise Salitrénu uitându-se la orologi, „abia sunt unspre-zece ore și jumătate. Dar mi-este permis a întreba, unde vrei să mergi?“

— „Ași vrea să cercetez pe d-nul Renténu,“ răspunse Iancu cam roșind.

— „Ah! de minune! Și eu voiam chiar să mă duc pe la el, ca să ved cum îi mai bate pulsul. Vom merge împreună, dacă n'ai nimic în contră.“

— „Îmi pare chiar bine. Ómenii își fac din nainte părere mai bună despre cine-va care e prezentat de medicul lor de casă.“

— „Ce se potrivește,“ țise doctorul surzând. „Îți vor trebui însă mari precauțiuni, ca să câștigi în parte-ți pe acel bătrân domn. Cunoști pe Renténu?“

— „N'am de unde. Știi, că sunt aci abia de cât-va timp. Ce fel de om este?“

— „Ce să fiă, dragul meu? Un bătrân neguțator, care și-a făcut stare cu băcălia, în timpurile, când n'avea lipsă să scrie pentru a purta comerț. De cât-va timp s'a retras din afaceri, în care pe lângă frumoasa sa rentă a câștigat și arta de a scrie și ceti. Acum i-a intrat în cap să se ocupe cu literatura, se și crede literat, pentru că a cetit diferite discuțiuni ortografice. A urmărit cu cea mai mare atențiune fazele prin care a trecut Academia română și speră, în simplitatea sa, că în curând va fi denumit cel puțin membru corespondent al ei.“

— „Dar asta e o manie!“

— „Cum veți, mania de a fi literat. Ți-o spun ca să te păzești și să-ți lingusești gusturile.“

— „Nu mă prea picep la arta asta.“

— „Hei! dragul meu, dacă vrei să-ți fi ginere, trebuie să treci prin apă și prin foc. Acestea sunt plăcerile vieții.“

— „Doctore, doctore!“ țise Zefirescu cu întristare.

— „Acum destul, domnule poet, sunt două-spre-zece ore, nici prea curând nici prea târziu, togmai timpul pentru o vizită burgesă ca a d-tale. Haid, la drum.“

— „Să mergem,“ se grăbi a țice Iancu. Tinérul poet era mulțămít, că scapă de acest diavol de doctor, care avea o influență foarte deprimătoare asupra curagiului său. Iancu găsia în Salitrénu un ce mefistofelic, care-i făcea să se cutremure.

III.

Vasile Renténu locuia într'o casă cu un etagiu, edificiu de aparință destul de plăcută. Cel dintăiu lucru însă, care atrăgea ochii observatorului, era partea practică a acestei locuințe. Nemulțămít cu interesele, pe care i le aducea capitalul său, Renténu închiriasse parterul casei sale unui neguțator, care ținea aci băcălie. Ar fi fost într'adevăr păcat a pierde o pozițiune atât de importantă în centrul orașului.

Din această împrejurare se pôte vedea spiritul practic al lui Renténu. De altcum o intrare separată permitea vizitatorilor să pătrundă în locuința capitalistului fără a trebui să vină în atingere cu băcălia. Ceea ce pierdea fațada casei prin dispozițiunile practice ale lui Renténu, câștiga interiorul ei și al curții. Acesta era spațioasă și curată cu grajduri pentru caii stăpânului și cu remisă pentru trăsuri. În fund se deschidea o grădină, care se întindea până la pólele unui dél acoperit cu arbori.

În dosul casei, la înălțimea etagiului, se afla o terasă, de pe care privirea putea să retăcască în toate direcțiunile peste grădinile înflorite și colinele înverzite. Erna, această terasă se putea închide cu sticlă și oferia adăpost plantelor ecotice, pasiunea d-șórei Iulia. Aci, unde conducea ușa unui salonaș cochet din fundul casei, era locul preferit al familiei Renténu. Aci gusta ea siesta după masă, seú sta de vorbă séra după cină. Atunci ușa salonașului rămânea deschisă, d-șóra Iulia ședea la clavier, degetele ei fine retăciau ușurel pe clape, ér mezzo-soprano vocei sale scotea note, care pătrundeau sufletul.

Și bătrânul Renténu, care era departe de a avea simțul musical desvoltat, cam da din cap, dar nu putea să nu resimță o via mișcare la cântecul admirabil al ficeii sale. El țicea de multe-ori: „Dragă Iulio, de ce nu cânti tu câte o doină, seú alte cântece românești, ele mi-ar mângăia sufletul. Voi, cești tineri, v'ați dat după Franțuzi, nu știți decât să vă văitați ca ei, ér bietele noastre cântece, care-ți mergeau la inimă, au rămas părăsite.“

— „Dar, tată dragă,“ răspundea Iulia, „eu n'am cântat franțuzește, am cântat italienește din Rossini, și atât limba cât și musica lui are părți, care sémână cu a noastră. Ce să fac, dacă n'avem compozitori români, cari să producă ceva vrednic de laudă? Dacă suntem sêraci, trebuie să împrumutăm dela străini. Să fi mulțămít, că-ți cânt mai rar din clasicii germâni, pe care i-ai înțelege mai puțin.“

— „Clasici, neclasici,“ țicea d-nul Renténu, „mie să-mi mai cânti și românește.“

Iulia se supunea și se încerca să dea, prin minunata ei voce și prin cunoștința adâncă a muziceii, ore-care colóre romanțelor palide, de care e inundată în timpul de față séraca noastră literatură musicală.

Atunci Renténu nu mai putea de plăcere. Mirosul îmbătător al florilor i se urca la cap, cântecul ficeii sale îl fărmecea, și bătrânul se simția întinerit. Așadar Renténu nu era chiar de marmură.

Apropiându-se de casa lui Renténu, Iancu se simția foarte mișcat. Inima-i bătea cu violință și mâna-i tremurândă asudase. Acestă emoțiune era produsă parte prin ideia, că în acea casă se află Iulia, obiectul visurilor sale, speranța fericireii în viață, parte prin apropierea luptei, pe care era să o întreprindă. Într'adevăr era de mare importanță pentru tinérul poet să câștige simpatia tatălui Iuliei, pentru ca visul său să se pótă realiza. Cum va putea ajunge la această țintă, cunoscând favórea de care se bucura Aurel? Etă problema ce i se împunea, și tinérul nu prea avea speranță că o va putea deslega. Era prea mândru pentru a putea linguse, ér d-rul Salitrénu îi spusese că numai măgulind mania literară a lui Renténu va putea ajunge a-l câștiga în parte-și. Perspectiva, ce i se deschidea, nu prea era îmbucurătoare, de aceea tinérul se simția foarte mișcat.

Urcând scara, Iancu se simția șovăind, și numai prezența doctorului îl făcu să stăpânescă un simțământ de care-i era rușine. Ceii două bărbați intrară într'o anticameră, ce-i conduse într'un salon destul de elegant, unde se vedea că mâna dibace a unei femei reușise a crea lucsul, pe care simțul practic al bărbatului îl condamnase.

După o secundă de așteptare o ușă laterală întroduse pe Renténu. Acesta era aprópe de șese-șeci de ani,

încă vârtos și rumen la față, deși grosă lui mustață era de un alb palid, ér puçinul pěr ce-î mai împodobia tēmpilele cădea în mici bucle argintii. Trăsurile feții lui erau regulate; Renténu a trebuit să fiă odată frumos bărbat, dar ochii lui căprii se mișcau cu neliniște și aruncau căutături scrutătoare și neîncredătoare asupra împregiurimei sale. Acest ochiú era în stare să deosebescă, decă cel mai mic obiect fusese mutat dela locul său, și bătrânul nu se stēmpēra până nu repara mica disordine. În această operațiune sprâncenele lui gróse și cărunte se sburliaú, se încruntau și dedeau feții sale un aspect selvatic, care era departe de a inspira simpatia. Numai când vedea pe fiica sa, Renténu se simția îmblândit, ochiul lui rētăcitor se opria asupra ei și prin rađele sale îmblândite și duióse esprima tótă iubirea nemărginită ce cuprindea sufletul bătrânului capitalist.

În îmbrăcăminteá lui Renténu se vedea o neglijență, care era combătută numai prin silințele soției sale.

— „Nu îmbrăcăminteá face pe om,“ đicea adesea Renténu; de aceea pantalonul său era tot prea scurt, aripile hainei sale sgărcite, fiind-că bătrânul ședea pe ele; cravata, al căreia nod corect arēta urmele mânei femeieșci, avea nenorocitul obiceiú de a se rădica pe gulerul sgărcit

și de a se strâmba într'o parte. Renténu își tot perdeá nasturii dela pieptul cămeșii; din norocire vesta era destul de înaltă pentru a ascunde acest defect. Se părea că tatăl Iuliei simția aceste greșeli ale toaletei sale, că-cí aședase pe piept un greú lanț de aur, care prin strălucirea sa focósă atrăgea tóte privirile; ér mâna cărnósă și arsă de sóre, jucându-se din când în când cu lanțul orologiului, arēta un rēnd de minunate inele sclipitóre de diamante. Aceste lucruri abăteau atențiunea dela amēnunțele toaletei.

Când intră Renténu în casă, cea dintăiú a sa privire fu atrasă de colțul frumosului tapet, care se îndoie puçin la intrarea celor două óspeți. Ochiul său neliniștit nu se putea depărta de acel punct fatal; nici chiar vocea lui Salitrénu, care-î prezentă pe tinerul poet, nu-î putu atrage atențiunea.

— „Îmi pare bine,“ đise el distras făcēnd un mic semn din cap. Pronunțând aceste cuvinte Renténu se îndreptă spre obiectul atențiunei sale, cu piciorul îndreptă desastrul făcut de óspeți, și apoi cu inima ușurată se întórse la locul, unde Salitrénu sta zimbind cu zimbetul lui ironic, ér bictul Iancu înholba ochii, neșciind ce să credă de această primire.

(Va urma.)

Consolare.

Nu mi-ai lăsat nici chiar o cētă
De-a fi vre-odată fericit,
A tinereții dulce vieță,
Tot, ce-am avút, mi-ai nimicit,
    Ánger crudel!
Nu tot, o nu tot, lacrimile
Mi-le-ai lăsat, tóte călcând,
Și acum pară 'n pieptu-mi ele
O stēmpēră curgēnd, curgēnd
    Încetinel.

Nu voiú să blastem aceá óră,
Când inima mea și-a pierdut
A dulcēi liniște comóră:
Pururea lacrimi am șciut
    Și șciú vērsa.
În lacrimi afu consolare,
Că fericirea mi-ai strivit,
În lacrimi fără de curmare,
Își stórce sufletu-mi mähnit
    Durerea sa.

Victor Voila.

Nepotul ca unchiú.

comediă în trei acte, tradusă după Schiller de Petra-Petrescu.

(Continuare.)

Scena 7.

Cei dinainte Sofia.

Sofia surprinsă vedēnd pe *Dorsigny*.) Ah! tatăl meu. —

D-na de Dorsigny. Eí, ce-ți lipsește? Te temi să îmbrățișezi pe părintele tēú?

Dorsigny (după ce o îmbrățișeză, pentru sine.) Dēú, fericiti sunt părinții aceștia. Toți îi îmbrățișeză.

D-na de Dorsigny. De bună sēmă, Sofio, tu nu șcii încă, ce întēmplare nefericită ți-a nimicit căsătoria?

Sofia. Ce întēmplare?

D-na de Dorsigny. Domnul de Lormeuil a murit.

Sofia. Dumneđeule!

Dorsigny (o ficsēzá cu ochii.) Da, acum — ce đici la asta, scumpă Sofio?

Sofia. Eú, tată? — Eú deplâng din inimă pe acest tiner nenorocit, — întēmplarea însē n'o pot privi decăt ca o fericire, că-cí ea a amēnat điuá, care mă despărțește de D-vóstră.

Dorsigny. Dar, Sofio dragă, decă nu ți-a convenit

căsătoria acēsta, de ce nu ne-ai spus nimic? Noí nu vrem de loc să-ți facem silă.

Sofia. Șciú prea bine, dragă tată, dar sfiéla —

Dorsigny. Lasă sfiéla! Spune limpede! Descopere-mi cugetele tale!

D-na de Dorsigny. Da, copila mea, ascultă de tatăl tēú. El îți vrea binele. De sigur te va sfătui cum va fi mai bine.

Dorsigny. Așa dară tu uriaí pe acest Lormeuil — din tótă inima.

Sofia. Nu tocmai, dar nu-l iubiam.

Dorsigny. Și n'ai vrea să te măriți, decăt după acela, pe care-l iubești?

Sofia. Se 'nțelege de sine.

Dorsigny. Așa dară — iubești pe altul?

Sofia. Asta n'am đis-o.

Dorsigny. De, de, era mai p'aci — vorbește odată; spune-mi totul.

D-na de Dorsigny. Aibi curagiú, copila mea! Uită că e părintele tēú acela cu care vorbești.

Dorsigny. Închipuește-ți, că vorbești cu amicul tău cel mai bun și mai sincer ... și acela, pe care-l iubești tu, știe — că este iubit?

Sofia. Dă-mi ferește, nu știe.

Dorsigny. E cel puțin june?

Sofia. Un june foarte amabil, pe care-l prețuiesc cu atât mai mult, cu cât toți afirmă, că-ți sémână d-tale, o rudeniă care pörtă numele nostru, — ah! trebuie să-l gîcești.

Dorsigny. Încă nu prea bine, copila mea.

D-na de Dorsigny. Eă îl gîcesc! mă prind, că e vărul ei, Francisc Dorsigny.

Dorsigny. Ei, Sofio, nu răspunzi?

Sofia. Aprobezi alegerea mea?

Dorsigny (încercându-și bucuria, pentru sine.) Trebuie să fac pe tatăl. — Dar, copilă — totuși trebuie să ne tragem séma.

Sofia. Pentru ce să ne tragem séma? Vărul meu e cel mai bun, cel mai cuminte.

Dorsigny. El? E un desmățat și jumătate, care în două ani, de când lipsește, n'a scris de două ori unchiului său.

Sofia. Dar mie, tată, mi-a scris cu atât mai des.

Dorsigny. Așa? Ți-a scris? Și tu, de sigur, îi vei fi răspuns — îndată? I-ai răspuns? Nu?

Sofia. Nu, deși ași fi avut mare plăcere să-i răspund. — Bine, dar în momentul acesta mi-ai promis, că nu te vei opune înclinării mele ... mamă, întrepune-te pentru mine.

D-na de Dorsigny. Ei, ei, domolește-te, iubite Dorsigny ... aici nu poți face nimic ... și recunoște, că ea nu putea face o alegere mai bună.

Dorsigny. Este adevărat, sunt și óre-care motive pentru — averea este egală de amândouă părțile și admitînd că nepotul ar fi gospodărit ceva cam ușurel, totuși e recunoscut, că căsătoria încă pune la cale pe câte un june ... numai decă l-ar iubi Sofia.

Sofia. O! foarte tare, tată dragă! ... Abia în minutul, când mi s'a propus de bărbat d-nul de Lormeuil, am observat, că am o înclinare către vărul meu ... și decă și vărul va avea o înclinare pentru mine.

Dorsigny (cu foc.) Și de ce să nu aibă, scumpa mea (îndreptându-se) buna mea copilă! — Bine, eu sunt un părinte bun, mă predau.

Sofia. Așa dară pot acum să-i scriu vărului?

Dorsigny. Fă, ce vrei (singur). Cât de frumos e a face pe tatăl când auți astfel de mărturisiri prea plăcute.

Scena 8.

Cei dinainte. *D-na de Mirville, Champagne, ca postilion, pocnind din biciu.*

Champagne. E! holla!

D-na de Mirville. Loc, aci vine un curier!

D-na de Dorsigny. E Champagne.

Sofia. Servitorul vărului meu!

Champagne. Luminat domnule, luminată dămnă! scăpați-mă din neliniște! D-șóra dór n'a devenit încă d-na de Lormeuil?

D-na de Dorsigny. Nu!, bunule prietin, încă nu.

Champagne. Încă nu! Multămită cerului c'am ajuns destul de timpuriu, ca să scap viața bietului meu stăpân.

Sofia. Cum? Dór nu i s'a întemplat vărului vre o nenorocire?

D-na de Dorsigny. Nu cum-va e bolnav nepotul meu?

D-na de Mirville. Mă nspăimănți, ce i s'a întemplat fratelui meu?

Champagne. Liniștește-te, coconiță; stăpânul meu se află deplin sănătos; dar ne găsim într'o pozițiune înfiorătoare .. decă ați ști .. dar veți auți totul. Stăpânul meu și-a propus a-și descoperi totă durerea inimii grațiosei dămnă, pe care o numește buna sa mătușă; d-tale are a-ți mulțami, că este, ceea-ce este; în d-ta are cea mai mare încredere ... Aci îți scrie, cetește și-l compătimizește!

Dorsigny. Dumneđeule, ce este asta?

D-na de Dorsigny (cetește.) „Prea bună mătușă! Tocmai aflu, că aveți de gând să măritați pe verișóra. Caută să rup tăcerea. Iubesc pe Sofia ... Te rog fierbinte, scumpă mătușă, de cum-va nu are o înclinare deosebită către mirele, ce i-ați ales, fericește-mă pe mine cu mâna ei. Eu o iubesc cu atăta ardóre, încât de sigur voi câștiga iubirea ei. Sosesc pe urmele lui Champagne; el v'e va aduce epistola acésta spunendu-v'e cât am suferit dela primirea acelei șciri înfricoșate.“

Sofia. Bunul meu văr!

D-na de Mirville. Sărmanul Dorsigny.

Champagne. Pe legea mea, nu se pôte descrie câte a suferit bietul meu stăpân! ... Dar, domnule, i-am đis, pôte totul încă nu-i pierdut .. Du-te mișelule, imi răspune el, îți taiu gâtul, de vei ajunge prea târđiu .. Une-óri pôte fi și aspru, dragul d-tale nepot.

Dorsigny. Nerușinatule!

Champagne. Ei, ei, d-ta te mănii cum se cade, ca și când ași vorbi despre d-ta; ceea-ce spun o fac numai din amicitia către densusul, ca să-l coregi, deóre-ce îi ești unchiu.

D-na de Mirville. Bravul servitor! Vrea numai binele domnului său.

D-na de Dorsigny. Mergi, bunul meu, odihnește-te, vei avea lipsă de repaus.

Champagne. Da, Măria-ta, mă voi odihni în bucătărie.

Scena 9.

Dorsigny. Ei, bine, Sofio! ce đici tu la acestea?

Sofia. Aștept ordinul d-tale, tată.

Dorsigny. Bine, dar ce e de făcut?

D-na de Dorsigny. Nimic alta decăt să i-o dăm de soția fără întărđiere.

D-na de Mirville. Dar vărul încă nu e aici.

D-na de Dorsigny. Precum scrie în epistolă, nu pôte zăbovi mult.

Dorsigny. Atunci decă nu se pôte altfel, și decă tu, dragă, cugeți așa .. fiă. Sunt mulțamit; eu mă voi întocmi, ca șgomotul ospetului — să trecă, până când mă voi întórce acasă ... auđiți, servitor!

Scena 10.

Întră două servitor și așteptă în fund. Cei dinainte.

D-na de Dorsigny. Încă ceva! arendașul mi-a plătit în absența d-tale polița de 2000 taleri — i-am dat o chitanță despre ei — bine am făcut?

Dorsigny. Imi place tot, ce faci tu, scumpa mea. (Pe când scóte ea polițele, către d-na de Mirville.) Să iaú banii?

D-na de Mirville. Primește-i; altcum vii în prepus.

Dorsigny (încet) Cu Dumneđeul! imi voi plăti datoariile. (Luând polițele din mâna d-nei de Dorsigny, tare.) Bani imi amintesc, că un blăstemat de usurar mă necăjesce acum de două luni pentru 100 de pistoli, pe carii — i-a împrumutat nepotul dela el. — Ce gândești, să-i plătesc?

D-na de Mirville. Ei, se 'ntelege de sine. Dór nu vei vrea să dai pe verişóra după un berbant inecat în datorii până după urechi?

D-na de Dorsigny. Nepóta are dreptate, şi ce trece peste ei vom întrebuiţa pentru daruri de nuntă.

D-na de Mirville. Da, da, pentru daruri de nuntă.

Al treilea servitor (intră.) Modista d-nei de Mirville.

D-na de Mirville. Vine ca chiămată. Numai decât voiî comanda la ea haina de mirésă.

Scena 11.

Cei dinainte fără d-na de Mirville.

Dorsigny (cătră servitor). Vîno 'ncóce! — (cătră d-na de Dorsigny.) Va trebui să trămitem după notarul nostru, d-nul Gaspar.

D-na de Dorsigny. Mai bine trămite să-l invităm îndată la cină; atunci putem regula tóte cum ne place.

Dorsigny. Ai dreptate! (Cătră unul din servitorii.) Tu te du la giuvaergii şi spune-î s'aducă sculele cele mai noué ce posede. (Cătră alt servitor.) Tu mergi la d-nul Gaspar, notarul, îl rog să poftescă astăđi la mine la cină. — Dup'aceea comandezî patru cai de poştă; punct la órele un-spre-đece, să aştepte înainte porţii, pentru că trebuie să plec încă de cu nópte — (cătră al treilea servitor.) Pentru tine, Iasmin, am o însărcinare mai delicată, — tu eşci cu cap; ţie ţi se póte increde cineva.

Iasmin. Stăpáne, cum îţi place să vorbeşci.

Dorsigny. Tu şci unde şede d-nul Simon, zaraful, care-mi purta trebile, — care tot împrumuta nepotului banii mei.

Iasmin. Fără îndoielă; de ce să nu-l cunosc. Eú eram tot-déuna trămisul coconaşului, nepotului d-tale.

Dorsigny. Du-te la el şi predă-î aceşti o sută de pistoli ce-î datoreşce nepotul, şi pe care-î plătesc acum. Nu uita însă a cere o chitanţa.

Iasmin. Cum să nu, dór n'oiú fi atât de măgar!

(Servitorii ies.)

D-na de Dorsigny. Cum se va mira nepoţelul când, sosind mâne, va afla darurile de nuntă cumpérate şi datoriile plătite!

Dorsigny. Cred şi eú! Îmi pare numai rău, că nu pot fi şi eú martor la tóte.

Scena 12.

Cei dinainte. D-na de Mirville.

D-na de Mirville (intră iute, încet cătră fratele său.) Veđi de te cară. Tocmai vine unchiul cu un domn, care, mi se pare, e chiar d-nul de Lormeuil.

Dorsigny (fugind într'un cabinet.) Al dracului lucru!

D-na de Dorsigny. Ei, bine! De ce te grăbeşci așa, Dorsigny?

Dorsigny. Trebuie — am — îndată voiî fi éráşci aci.

D-na de Mirville. Vîno, mătuşă! să te uiţi la frumósele bonete ce am căpétat.

D-na de Dorsigny. Bine faci, că-mi ceri sfatul. Eú mă pricep la ele. Îţi voiî ajuta să alegi.

Scena 13.

Colonelul Dorsigny, Lormeuil, d-na de Dorsigny, Sofia, d-na de Mirville.

Colonelul. Dómnă, mă întorc mai iute, decât cuge-tam, dar cu atât mai bine! — Permite-mi să-ţi recomënd aci pe domnul ...

D-na de Dorsigny. Mii de scuse, domniî mei, ne aşteptă modista, la moment suntem înděrét ... vîno, fata mea.

(Iese.)

Colonelul. Ei, ei, modista asta putea s'aştepte un minut, gândesc eú.

D-na de Dorsigny. Tocmai, că-cî nu póte aştepta, scusaţi-mă, domniî mei.

(Iese.)

Colonelul. Bine, bine, dar eú aşi fi cugetat ...

D-na de Mirville. Domniî, şcim noi, că nu întrebă de modiste; dar pentru noi, ele sunt persóne fórté însemnate.

(Iese inclinându-se adânc cătră Lormeuil.)

Colonelul. La naiba, vėd eú, că pentru ele ne fa-ceţi să aşteptăm.

Scena 14.

Colonelul Dorsigny, Lormeuil.

Colonelul. Frumóşă primire, trebuie să o mărturisesc.

Lormeuil. Aşa e datina la parisiane, să âmble după modiste, când le vin bărbaţii?

Colonelul. Nu şciú đeú, ce să cred. Le scrisei, că abia în şése sėptemâni mă voiî putea rentórcé. Am sosit pe neaşteptate şi nu e surprins nimeni, ca şi când n'aş fi ieşit nici-odată din cetate.

Lormeuil. Cine sunt cele dóuě tinere dómne, care m'aú salutat cu atâta complesanţa?

Colonelul. Una e nepótă-mea, ceealaltă fiica-mea, mirésa d-tale.

Lormeuil. Amėndóuě sunt fórté plăcute.

Colonelul. La naiba, în familia mea tóte femeile sunt frumóse ... Dar nu e destul cu frumseţa. Trebuie să se şi pórté cine-va cum se cade.

Scena 15.

Cei dinainte. Servitorii, sosind unul după altul.

Servitorul II (la stânga colonelului.) Notarul regretă fórté, că nu póte cina cu d-ta — va veni însă după cină.

Colonelul. Ce nebunii vorbeşce acesta?

Servitorul II. Caii de poştă vor fi la pórtă punct la unspre-đece óre.

Colonelul. Cai de poştă, acum, când abia am sosit?

Servitorul I (De-a drépta.) Giuvaergiu a făcut faliment şi astă nópte a dispărut. (Iese.)

Colonelul. Ce-mi pasă mie? Nu mi-a fost dator cu nimic.

Iasmin (de-a stânga.) Am fost la d-nul Simon, după cum mi-aş poruncit. Era bolnav, zăcea în pat. Aci vė trămite chitanţa.

Colonelul. Ce chitanţa, mişelule?

Iasmin. Dar, chitanţa care o ai în mână. Bine-voeşce a o ceti.

Colonelul (ceteşce.) „Subscrisul recunosc a fi primit dela colonelul Dorsigny dóuě mii livre, pe care-î dasem împrumut nepotului d-sale.“

Iasmin. Vedeti, chitanţa e în regulă. (Iese.)

Colonelul. Da, în tótă regula! — Acum înţelégă omul ceva de aci; mintea mea îmi stă pe loc ... Cel mai mare mişel din Paris e bolnav, şi-mi trămite chitanţa despre ceea ce îi datoreşce nepotul meu.

Lormeuil. Póte îl muştră conşciinţa.

Colonelul. Vîno, vîno, domnule Lormeuil! Să aflăm de ce ni se pregăteşce o primire atât de plăcută .. şi să iea dracul pe toţi notarii, giuvaergii, caii de poştă, usurarii şi pe tóte modistele!

(Ies amėndou.)

Cortina cade.

(Va urma.)

Catacombele.)

Studiul catacombelor creștine e de mare interes pentru cunoșcerea mai de aproape a anticeii creștinătăți, precum și al catacombelor păgâne (peruviane, egiptiene etc.) pentru cunoșcerea cultului religios și artei la respectivele popóre.

Numele catacombelor derivă după unii dela grecul $\kappa\alpha\tau\alpha$ = sub și $\kappa\upsilon\beta\omicron\varsigma$ = gaură, cavitate, ér dupa alții dela *cata tumba*, comp. din prep. $\kappa\alpha\tau\alpha$ și greco-latinul *tumba* = mormânt: și însemnează o cavitate subpământescă întrebuințată spre îngroparea morților. Acest nume pare însă a nu fi fost întrebuințat la cei vechi, cari spre a însemna mormintele suterane aveau mai multe alte numiri, ca *hypogaea*, *crypta*, *coemeterium*, *sepulcretum* etc.; ci pare a fi nou, luat dela antica denumire topografică „ad catacumbas“ a catacumbelor de sub S. Sebastian (în Roma) și de aci întrebuințat spre denumirea tuturor celorlalte morminte subpământesci.

Catacombe se află în diferite părți, dar mai ales pe unde se găesc, ca în Italia și Egipt, gróse straturi de tuf ori de altă materie petrosă, ușoră de tăiat și destul de trainică.

Se deosebesc în catacombe creștine și găgâne. Creștine se află în Italia, Francia, Cartaginea, pe unele insule ale Archipelagului etc.; păgâne în Egipt, Peru etc. Intre cele creștine sunt mai renumite cele din Roma, care (între 1-ma și a 3-a petró miliară dela zidul aurelian) e încunjurată de catacombe de diferite estensiuni.²⁾

Noi vom tracta aici ceva mai pe larg despre catacombele creștine, și în speciă despre cele din Roma; apoi vom aminti ceva și despre cele păgâne.

Pe când popórele europene, în decursul vécurilor, își însușiră datina de a arde morții, pe atunci Egiptenii și Evreii se țineau tare de înmormântarea lor, conduși la acésta mai ales de speranța unei nóue vieți de dincolo de mormânt. Creștinii, luând mai tóte datinele dela Jidani și nutrind aceéși speranță, se ținura și dênșii de îngroparea morților. Lășindu-se creștinismul preste Italia, Archipelag și alte părți de sub dominațiunea Romei, unde domnia datina de a arde morții, dênșii, spre a-și scăpa pe ai lor de arde, îi îngropau în locurile ascunse, în catacombe.

Mulți susțin că creștinii primitivi ai Romei, ca și ai altor cetăți din Italia, s'ar fi folosit spre edificarea catacombelor de vechile gropi de puzzolană (o materie ce împreunată cu var dedea renumitul malter roman) pe care le-ar fi lărgit spre propriile lor scopuri. Acéstă opiniune însă pare a fi falsă și presupune o comunitate a cadavrelor și riturilor creștine și păgâne, ceea ce e cu totul contrar spiritului acelor timpuri. Apói ultimele descoperiri ne arată, că catacombele sunt edificate în tuf móle (tuf granolare) și numai arareori se estind și peste straturi de tuf tare și de puzzolană, ér în Roma antică nu se aflau de fel — séu numai fórte rar — edificii din astfel de tuf. Mai departe strimtórea căilor, mulțimea caturilor, treptele incomode, ar fi făcut mai imposibilă esportarea petrilor. Din tóte acestea și încă din alte argumente se conchide că catacombele s'au edificat anume pentru creștinii. După descoperirile mai noué e falsă și opiniunea că diferitele catacombe ale Romei ar fi fost în legătură.

Încă mai înainte de catacombele creștine se întrebuințau în Roma un fel de cripte, așa numitele columbarii (dela forma lor, ca a locuințelor de porumbi), în care se așeau ólele cu cenușa corpurilor arse. Aceste columbarii aveau adesea o estensiune considerabilă și serviau unor câte pentru o familiă, alteori pentru comunități întregi. Suprafața ocupată de ele era sacră și inviolabilă. Și catacombele creștine erau parte familiare (unele fundate deja prin vécul 1-m d. Chr.) numite după fundatorul lor, cum e a Lucinei, Domitillei, Balbinei, a lui Pontian, Maxim etc., parte pentru comunități întregi (din vécul al 3-lea până către mijlocul celui al 4-lea). Ele erau la început apérate prin legi asemenea columbariilor păgâne; de aceea sunt și spațiose la început și ușóre de parcurs.

Pe la anul 200 se amintește mai întâiu despre administrațiunea bisericescă a cimiteriilor, care pare a se fi lășit în scurt timp peste tóte catacombe și a le fi împărțit în diferite districte séu diaconii.

Prin vécul al 3-lea începe a fi periclitată și esistența catacombelor, că-cî persecuțiunea creștinilor din acest timp se estinde și asupra mormintelor și asupra acelora, ce se uniau aci spre celebrarea serviciului divin. Mulți suferiau pe acest timp martiriul în catacombe chiar, și de atunci datéza evidentele precauțiuni: treptele înguste, întrările ascunse etc. — Cu marele edict de Milan al lui Constantin cel mare se redă bisericii pacea și mormintelor securitatea. Pe la finea vécului al 4-lea se rărește tot mai tare înmormântarea în catacombe, până ce la începutul vécului al 5-lea dispore cu totul acéstă datină. Pe acest timp începe înmormântarea în biserică. Ultimele catacombe sunt cele trei edificate de papa Iuliu în anii 336—347.

Întreaceea mormintele din catacombe încep să devină obiecte de venerațiune și ținta multor peregrini evlavioși. Deja papa Damas face către an. 370 multe restaurațiuni și prevede cele mai însemnate morminte cu inscripțiuni frumoșe; cu încetul se provéd cu găuri mai mici séu mai mari spre intrarea luminei și ușurarea visitării și li se ornéază păreții cu icóne, ce difer tare de cele de mai înainte, atât prin obiectul lor cât și prin modul de representațiune. Pe același timp însă, barbarii ce veniau să devasteze Roma nu lasă neatinse nici catacombele, ci le ruinéază și despóe; așa d. e. Goții în 537., dar mai ales Longobardii la 755., despre cari dice istoricul Gregorovius: „Ei scotociau cu furóre evlavioșă mormintele martirilor, căutând ósele sacre, pe care apoi, păzindu-le mai cu grijă decât aurul, sperau a le duce sub titlu de móște la bisericile de pe acasă și a le vinde cu prețuri scumpe. Acești ómeni desgropau cu lăcomia săpătorilor de aur; era destul ca un schelet să fiă desgropat pe pământ roman, pentru ca să i se atribuésca putere făcétóre de minuni, și așa se putea întempla ca osămintele ómenilor păcătoși, îngropate în catacombe pe timpurile acelea, să ajungă în scurt timp érași la lumina zilei ca rămășițe de sânti cereșci.“ După astfel de devastațiuni papii Ioan III (560—573) și Paul I (757—768) întreprind mai multe restaurațiuni; dar transportarea óselor la diferite altare din cetate creșce din di în di, și mormintele se desértă tot mai tare, așa d. e. în 609, la sântirea Panteonului ca biserică creștină, Bonifaciu IV pórtă numai sub altarul principal 28 de care cu osă-

¹⁾ Bädeker „Italien 2-ter Theil“ și a.

²⁾ Până acum s'au aflat mai multe de 60.

mente; ér după o inscripțiune se știe că numai în 20 Iulie 817 s'au trasportat în biserica S. Prassede 2300 de corpuri de martiri.¹⁾ După ce se mai trudesc și Adrian I-l (772—795) și Leone III (795—816) cu conservarea cimiteriilor, Paschal I-l (817—824) le dă uitării. De aci înainte se perd cu încetul din memoria ómenilor; numai cele dela S. Sebastian rămân încă mult timp cunoscute și sunt vizitate de peregrini evlavioși.

Abia în al 15-lea véc încep din nou a fi vizitate parte de către peregrini, parte de către membrii acad. romane a Humanistilor. Dar cercările științifice încep numai cu un véc mai târziu.

În 13 Maiu 1578 când niște lucrători dederă din întemplantare pe Via falara de un cimiter vechiu, se escită tare interesul de a cunoșce mai de aproape catacombele, și de atunci datéză sciința „Romei suterane.“ Fundătorul ei e Antoniü Bosio din Malta, care a sacrificat 35 de ani din vieța sa pentru acéstă întreprindere; opul său „Roma sotteranea“ s'a tipărit cu 30 de ani după mórte-î în 1632. Lucrările sale continuat și de alți înțelepți erau să se dea uitării; dar în ultimele decenii aflară niște continuatori apți, pe jesuitul P. Marchi și mai ales pe frații de Rossi, geologul Mihaï și archeologul Ión Botez. Cest din urmă a scris și mai multe opuri în privința acésta.

Întocmirea catacombelor creștine era la început tare simplă. Niște ambituri strimte, largi de 0.80 metri, mai târziu până la 0.55 metri, și înalte de circa 2 metri, în päreții cărora erau aplicați de-alungul așa numiții loculi²⁾ unul peste altul până la numărul de 7 metri; aci se aședă cadavrele, și apoi se închideau cu table de marmoră seú terracotta, pe care adese-orî era scris numele înmormântatului, une-orî cu adausul „in pace“ de altă-dată și cu alte adause. Inscriptiunile la început erau și în limba grécă, mai târziu numai în limba latină.

Creșcerea comunității creștine, lățirea creștinismului între cei avuți, transformarea cimiteriilor familiare în cimiterii de comunități³⁾, persecuțiunile escatate contra creștinilor și catacombelor, tóte acestea le schimbă fața. Estensiunea lor se măreșce; ambiturile devin mai strimte și mai înalte seú se transformă în mai multe (până la 5.) caturî unul peste altul; diferite catacombe, ce erau separate la început, se întrunesc; se forméză o corporațiune a îngropătorilor (fossore); pe lângă mormintele din päreți încep a se introduce și sarcofagele.

Morții în cele mai multe casuri sunt înveluiți în pânuri și năfrămî; pe peptul lor se află pânea consacrată a s. Cuminecături. Adeseorî sunt provédúți cu diverse ornamente și alte bucați de aducere a minte. Pe päreți sunt aplicat lampes de lut spre iluminarea ambitelor și spre reprezentarea simbolică a luminei refnvieri.

Ambiturile sunt adesea întrerupte de chilii și celle, care serviau parte ca cripte pentru familii singuratece

¹⁾ Să nu se mire cineva aușind — și după devastațiunile barbarilor — despre atâți martiri, că-cî s'a aflat că numai în catacombele stluî Calixt (din Roma) au fost înmormentați vr'o 164,000 de martiri, nici vorbindu-se despre atâtea care de 'ósă, că-cî se știe că primii creștini își țineau de mare fericire și făceau tot posibilul spre a fi înmormentați în catacombe.

²⁾ Găuri de mărimea unui sicriu strimt pentru una, rar două persoane.

³⁾ Cum amintirăm și mai sus catacombele la început erau numai familiare, abia în al treilea véc încep cele pentru comunități întregi, eschidénd cu încetul pe cele familiare.

(cubicula); parte pentru martiri seú pentru anumiți membrii eclesiastici (ca d. e. în catacombele sft-luî Calist cea pentru papî); parte erau capele pentru serviciul divin și pentru întruniri. (În aceste capele se administra și s. Botez și alte sacramente).

E falsă părerea că scopul principal al catacombelor era serbarea serviciului divin (acesta se ținea mai mult în cetate în case private), dar e sigur că deja în al 2-lea véc se uniau credincioșii la mormintele martirilor spre a se ruga și a serba sfta cină. Acésta se întempla în zilele morții martirilor și a altor credincioși a cărora memoria se renvia prin așanumitele agape seú cinî de iubire (pomenile nóstre). — Mai târziu fiind creștinii persecutați în cetate și neputéndu-se întruni în număr mai mare spre a participa la serviciul divin își cercau scăparea în catacombe și de atunci datéză capelele mai spațioase. În genere se săpau de améndoué părțile ambiturilor cavități spațioase; tribuna lua locul câte unui morment de martir și dinainte-î se aședă altarul (adeseorî portabil). Spre a avea lumină și aer se spărgea acopereméntul capelei și se întocmiau aci așanumitele „luminariae“ (găuri pentru intrarea luminei). Aceste capele erau ca niște puncte de unire al marelui sistem de morminte și rămânénd chiar pe timpul, când încetase înmorméntara în catacombe, obiecte de venerațiune, fură mai târziu provédute cu trepte anumite spre ușurarea visitării.

Fórte importante sunt decorațiunile cacombelor. Se înțelege de sine, că la început arta creștină nu putea fi alta decât cea păgână acomodată reprezentățiunilor și credințelor creștinismului. De aceea picturile, sculpturile și alte decorațiuni ale catacombelor nu difer mai de loc în stil de celelalte contimpurane, și trec și dênsele prin fazele de decădintă ale acestora. Cele mai bune picturi „à fresco“ sunt, dela capétul véculuî 1-m și dela începutul celuî al 2-lea. Cu decăderea artei romane decad în vécul al 3-lea și 4-lea și formele din catacombe și devin diforme și lipsite de gust.

În conciliul Illiberitan de prin 300 se țice (can. 3): „Nu se cuvine să se întrebuinteze picturi în biserică, și ce se adoră nu trebuie să se depingă pe päreți“. Totuși catacombele sunt pline de picturi. — Cum vine acésta? — Se vede că conciliul a pus acest articol — în acel timp de persecuțiune — numai din istețime, ca picturile cădénd în mâni inimice să nu devină obiect de profanațiune; că-cî deși unii părinți sunt contrari reprezentării materiale a D-șeirei, totuși cei mai mulți iertau arta în biserică etc., preferind însé tot-déuna icónele vâpsite celor plastice.

Cel mai comun semn al creștinătații era crucea, la început cea grécă cu brațe egale, mai târziu (prin vécul al 3-lea) cea latină, cu brațul din jos prelungit și cu crucifis (numai zugrăvit; și crucea fórte adeseorî numai zugrăvită).

Emblemele sunt cât se póte mai simple: AΩ („Eu sunt alfa si omega“) $\frac{P}{X}$ (cele 2 prime litere ale cuvéntului Χριστός¹⁾) IH (primele 2 litere a cuvéntul Ἰησοῦς²⁾) spre

¹⁾ Acéstă emblemă era în us și la păgâni și se află pe monete, pe capete de numeni și pe medalile antice ale Ptolomeilor, pentru indicarea celuî uns (χριστός) seú celuî mai bun (χρηστός).

²⁾ Cătră aceste adăogéndu-se mai târziu și S. a ieșit IHS seú IHS (Iesus hominum salvator), emblema jesuitor.

indicarea lui Cristos; columba pe un ram de palm cu o stea în cioc seû bând din potir, ori columba cu un ram de palm seû de maslin în cioc; peşci pe uscat; un cocoş ce vesteşte dimineaţa zilei eterne; două mâni rădicate spre cer, ori 2 mâni si 2 picioare puse în cruce; delphinul, simbolul transportării sufletelor la un ţerm de fericire; florile şi plantele sub titlul de grădini de fericire şi paradis; naea, ancora, farul făcând alusiune la viaţa asemănată cu navigaţiunea.

Multe din aceste erau luate dela păgâni. Aşa d. e. viţele lui Bacch pentru a exprima cuvintele lui Cristos: „Eû sunt viţa, voi sunteţi mugurii“; palmul şi cununa, semnul victoriei în jocurile circense, exprimă „noue triumfuri şi gloriă câştigate în probele cele mai frumoase“; aripile Amorilor şi Geniilor se adoptă pentru ângerî; vulturul lui Jove şi leul Cibelei simbolisază pe evangelişti; cheile lui Jan în mâinile lui Petru — suprema putere de a lega şi deslega; cerbul Dianeî — sufletul setos de apa vieţii; păunul Junoneî — gloria sufletului renviét etc.

Mai departe aflăm: o mână seû un ochi în triunghi spre a figura pe Tatăl „necunoscut“, cum se chiamă prima persoană dumnezească; un peşce¹⁾ seû mai des un miel spre a indica pe a doua; columba²⁾ pentru a treia. Şerpele, semn bun pentru Greci, cari-l atribuiaû deului medicinei, şi pentru Ebrei, cari simbolisau în el pe cel din pustiă, trecu la creştini spre a indica pe spiritul răului, şi se figura învins de cruce, mai târziu de Précurata. Uneori necuratul se exprima prin un corb, şi numai în evul de mijloc s'a introdus forma próstă de jumătate om, jumătate bestia. Puterea neraţională se represinta prin un leu, cu un miel seû copil în gură. Alteori leul indicând puterea morală, susţine scaunul episcopesc, seû candelă, ori colone.

Din cele înşirate se vede, că cele mai multe picturi sunt simbolice, dar nu lipsesc nici cele curat istorice şi simplu representative. (Şi din acestea, multe sunt totodată alegorice). — Aşa aflăm pe Précurata cu copilul în braţe, câteodată înaintea ei magii dela răsărit, cari pörtă daruri; un cioclu desgropând, cu un altul ce ţine candela; un bărbat seû o femeia cu braţele în sus făcându-şi rugăciunea; câte o scenă de martiri şi a. Vedem din testamentul nou pe Lazar, care înveluit ca o mumia apare la o uşă, pe când Cristos (nebărbat) stă înaintea cu un bâţ în mână; pe păstorul cel bun cu oea perdută pe spate, încungiurat de multe oi, cărora le predică apostolii; pe Cristos disputând cu doctorii şi a. Din cel vechi, pe Noe în corabiă, pe Iob, pe Iona sub frunze de curcubetă, seû înghiţit de un peşce şi apoi lăpădat la ţerm, pe cei trei copii din cuptor, pe Tobia cu peşcele, pe Daniil între lei, pe Ilie în car, pe Cain şi Abel, visiunea lui Ezechiel şi a.

Uneori sunt represintate s-tele taine în diferite moduri. Aşa d. e. botezul: lângă un simplu act de botezare stă Moise, care scóte apoi apă din stâncă, ér împregiurat lui setoşii o beû cu lăcomia; seû cina de pe urmă prin mai mulţi ómeni (de comun 7.), ce stau în giurul unei mese pe care se află pâne şi peşce, şi a.

¹⁾ Peşcele se chiamă greceşte ἰχθύς, care cuvânt e compus din literele începătoare ale următoarelor 5 cuvinte greceşti: Ἰησοῦς Χριστός Θεοῦ Υἱός Σωτήρ, adică: Isus Cristos fiul lui D-deu, Mântuitorul.

²⁾ Columba era sacră şi la Ebrei precum se vede din cuvintele lui Tibul: *Alba Palestino sancta columba Syro.*

Uneori se află şi scene păgâne, ca Orfeû (ca profet) Sibilele, Musele etc.

Mosaicele sunt foarte rare.

Sculptura e reprezentată în catacombe prin sarcofage, care cum vedurăm mai sus s'aû introdus prin vécul al 4-lea. Pe acestea încă se află multe scene plastice, unele evangelice, ca adoraţiunea magilor, Christos cu copiii etc., altele din testamentul vechi: Noe, Iona etc. şi nu arareori şi de cele păgâne: Deucalion, Iason etc;

prin vase pentru botez asemenea cu figurî plastice; prin candelabre şi alte mărnuşuri.

Cele mai multe din aceste sculpturi şi picturi se află astăzi prin museurile şi bisericile din Roma.

Tot ce am şis despre catacombele din Roma putem şice şi despre celelalte creştine din Neapole, Siracus, Palermo, Milan, Florenţa, Cartaginea etc.

Intrarea la cele din Neapole are un aspect înfiorător din cauza unei grămeđi de craniuri şi óse, rămăşiştele victimelor unei pestilenţe ce a desolat Neapole în vécul 16-lea. Picturile dintr'ensele conservă de minune colórea primitivă, măcar-că stau în umeđelă, suterană.

În Milo (una dintre Ciclade) este un munte găurit în tóte laturile în modul unui fag şi un labirint de morminte se întinde printr'ensul în tóte părşile. Bas-reliefurile, figurile în terracotta şi alte lucruri aflate aci dovedesc că acele morminte sunt anterióre creştinismului.

În Egipt încă se află catacombe în număr considerabil: însă abia puşine sunt încă explorate. — Multe dintr'ensele sunt construite de Egipteni înainte creştinismului şi acesta se esplică uşor prin credinţa metempsichosei (călătoria sufletului din un corp în altul) la Egipteni, credinţa care-î îndemna să-şi îmbalsameze cadavrele părinşilor, némurilor şi animalelor sacre, pentru ca, la rentórcere, sufletul să-şi pótă reafila uşor trupul în întregimea sa. — Cele de lângă Alecsandria, judecând după stilul ornamentelor, aparşin epoei grece.

Şi în Peru şi unele părş ale Americi meridionale s'aû aflat catacombe, dar în estensiune cu mult mai mică decât cele din Italia şi Egipt. Construirea acestora provine din stima cea mare, ce-o aveau pagâni din aceste părş către morşii lor.

Mai sunt unele catacombe moderne ca cele din Paris, care însă nu sunt decât osarii (locuri pentru depunerea óselor).

Cele din Paris sunt situate sub o mare parte a cetăşii, pe partea stângă a Senei, afară de bariera numită a „Infernului“ sub câmpia de Montrouge. — La început erau nişce simple cavităşii din care se lua material pentru construcţiunea vechiului Paris. Mai târziu se largiră şi primiră intr'ensele ósele, care impleau peste măsură multe cimiterii ale capitalei. Aci se stabili un cabinet de geologia cu esemplare din stâncile acelor cavităşii şi un altul de patologiă, cuprinđend în ordine ósele, care prin mărimea lor seû din alte motive pot atrage atenşiunea ómenilor de ştiinşă. — Acestă suterană e ornată de câte-va monumente, a cărora laturi sunt presărate cu căpěşini şi óse şi sunt pline de inscripşuni. — Lenoir, generalul-locotenent al polişiei, a avut mai întâiú idea acestor deposite, că-cí cerend dela guvern supresiunea cimiteriilor din lăunşrul cetăşii a propus să se transpórté aci osămintele dintr'ensele; acesta s'a şi întemplat în anii 1785—1792.

Din viața poporului român.

(Continuare.)

Să nu gândescă cine-va, că Românul își face singur aceste serbători cu scop de-a se da bătăriei. Nu, el le-a moștenit dela moși strămoși și așa le și ține. — Tot Românul știe serbătorile și pentru ce le ține; mai bine însă le cunoșce „feciorul de babă“, adică acela care-i unicul la maică sa. Numai cu dânsul vorbește bătrâna maică în lungile nopți de ernală. Ea-l învață cum și 'n ce fel vin serbătorile una după alta, îi spune câte s'au întâmplat cu aceia, cari le-au necinstit. Feciorul le învață cu de-a măruntul și când e în stare de a ține singur casă, le cinstesc cum a aușit că se cinstesc.

Astfel trec serbătorile dela mame la fii și dela aceștia mai departe și călindarul are pentru ei un preț nemărginit.

Nu mai puțin important decât călindarul serbătorilor, este pentru țeranul român „călindarul vremii“, care se compune din semne, vădute pe cer seú la dobitoce.

Pe când călindarul serbătorilor îl compun femeile, al vremii este lucrul bărbaților, cari-l învață dela tații lor.

Anul se trece și s'era sf. Vasile sosește. Întunecă și Românul își aduce aminte că trebuie să aibă un călindar pentru timpul anului viitor. El ia 12 felii de c'epă albă, le înșiră pe vatră, punând în fiă-care puțină sare, și le mensește pentru fiă-care lună. Feliile cu sare staú până în dimineața de sf. Vasile. Atunci vine tata cu fiul, decă are vre unul, și-i arată cum are să fiă anul. Decă într'o felie e mai multă apă, luna respectivă va fi ploioasă, decă o felie conține numai sare svântată, luna cor'espundătoare va fi secatósă; feliile cu sarea pe jumătate umedă, pe jumătate svântată, arată lunile schimbăciose. Tata și fiul își însemneză dară cum stă lucrul. Mi s'a spus că unii păstréză aceste felii preste tot anul, alții însă le aruncă în ziua aceea.

Un alt mijloc consistă intru a face cărbuni numai dintr'un lemn, care se aprinde la un cap'et, și se pun pe vatră. Fiă-care cărbune cap'etă un nume de bucate, spre exemplu grâu, secară, păpușoi, orș, cartofi ș. a. A doua și cată Românul ce s'a făcut cu cărbunii meniți și măsluiți. Un cărbune prefăcut în cenușă arată că la anul are să fiă imbelșugare de grânele cor'espundătoare. Cărbunele care nu s'a prefăcut în cenușă însemneză că pânea respectivă nu va da ródă; cărbunele ars pe jumătate, indică o ródă slabă.

Apoi Românul iese afară ca să cate la stele. De-i senin afară, anul va fi sec, de-i lună plină, anul va fi mános și plin de tóte.¹⁾

Acestea sunt semnele, care prevestesc anul viitor. Mai sunt și altele peste an; acestea prevestesc numai pe o lună. Astfel, de va fi „craiu nou“ cu c'ornele în sus, tótă luna va fi secatósă; de va fi cu am'endoué c'ornele 'n jos luna va fi ploioasă; ér când un corn va fi mai în jos decât. altul, luna va fi schimbăcioasă.

Românul s'atén își imparte anul în patru anutimpuri și anume: primăvară, vară, tómnă și ernală.

Inceputul și sf'ersitul fiă-carui anutimp nu e cunoscut cu esactitate. Români au însă unele indicațiuni.

Primăvara se 'ncepe, după cum spun unii, cu în-

¹⁾ Pe la Crăciun ies femeile cu mânilor pline de aluat, cum au frém'entat, și cuprind arborii, ca să fiă roditori.

tăia și a lunei lui Martie, ér după alții când se sf'ersesc zilele Babei Dochiei și-anume dela Alecsi Boji, omul lui D-deú, 17 Martie, și ține până la sf. Onofreiu,¹⁾ 12 Iuniú. Alții érași spun că primăvara începe după ce-au trecut 13 s'eptemâni din ziua de Crăciun. Decă calculăm aceste 13 s'eptemâni, întâia și de primăvara pică cu noué zile mai târziu decât Alecsi Boji, cam în s'eptemână din urmă a lunei lui Martie.

Poporul ăice:

Primăvara, draga noastră,
Iea ghéța de pe feréstră
Și zăpada de pe cóstă.

așadar cam pe la finea lui Martie. Pe timpul acesta pășerile călătoare vin înapoi din țerile calde.

Vara se 'ncepe cu sf. Onofreiu și ține până la Santa Maria mică, 8 Septemvre. Românul ăice: dela Santa Maria, lép'edă p'ălăria. El o și lép'edă și ia cușma pe care a avut-o până la sf. Gheorghe. — Vara se 'mparte în două părți, 'n: „Meșul-verii“ când e arșița cea mai mare și în „Pinteli-călător“, 27 Iulie, când călătorește vara și dá mână cu tómnă. Din ziua acésta apa în riuri se recește și-i curată ca lacrima. Peșcele nu se mai prinde în coșuri.

Tómnă se 'ncepe dela Santa Maria mică și ține până la Sântul Nicolai, 6 Decemvre.

Érna începe mai nainte de st. Nicolai și ține până spre Alecsi Boji. Românul ăice: decă nu-i pod (omăt) până la st. Nicolai, apoi pune el.

Când veși pe f'enațe că înfloresc „brândușele“ de tómnă seú brândușele morțiilor²⁾, e semn că tómnă și-e în spate, că-c' aceste înfloresc prin luna lui Septemvre și Octomvre. — Pușin după înflorirea lor se duc rândușele, cocórele și cocostărcii spre țerile calde și érna începe a-și ar'eta năravul.

După ce-am vădut împărțirea anului, să căutăm unele semne care-i spun Românului cum vor fi singuraticile anutimpuri și-i permit să prevestescă o schimbare de vreme apropiată. Aceste semne le voiú împărți în semne generale, s. de vreme bună, s. de ploie, s. de v'enturi și furtuni, s. de frig și om'et.

Semne generale.

De-i érna zăpada grósă și nu-s furtuni, atunci vara va fi căldurósă și holdele îmbucurătoare. De-i érna cald și viscole, atunci vara-i frig și nu-i speranță de pâne. — Românul ăice: după érnă-i și vara.

În care parte tună 'ntăiu primăvara, acolo se face pâne multă și din acea parte vin ploile.

De se 'mpușcă, se spândură seú se 'necă cine-va de bună voce, se schimbă vremea și plouă până ce nu s'a 'ngropat sinucisul.

Când ies scărăbuși, e dricul aratului, cu cât sunt mai mulți scărăbuși într'un an cu atât vă fi el mai mános.

Când cad frunzele de timpuriú, mare belșug are să fie.

Când mănăncă veverițele p'ome de prin livezi, galițele (pășerile de casă) ce înt'elnesc, ómenii și dobitocele ce véd, atunci are să fiă fómete.

¹⁾ Români sém'ená tóte pânilor înainte de sf. Onofreiu așa că cu câteva s'eptemâni înainte de acésta și tóte pânilor sunt sém'enate; celui care n'a făcut acésta i se dice: De n'ai sém'enat până la Onofreiu, pe érnă ai să pei.

²⁾ Colchicum autumnale, Herbst-Zeitlose, conține otravă.

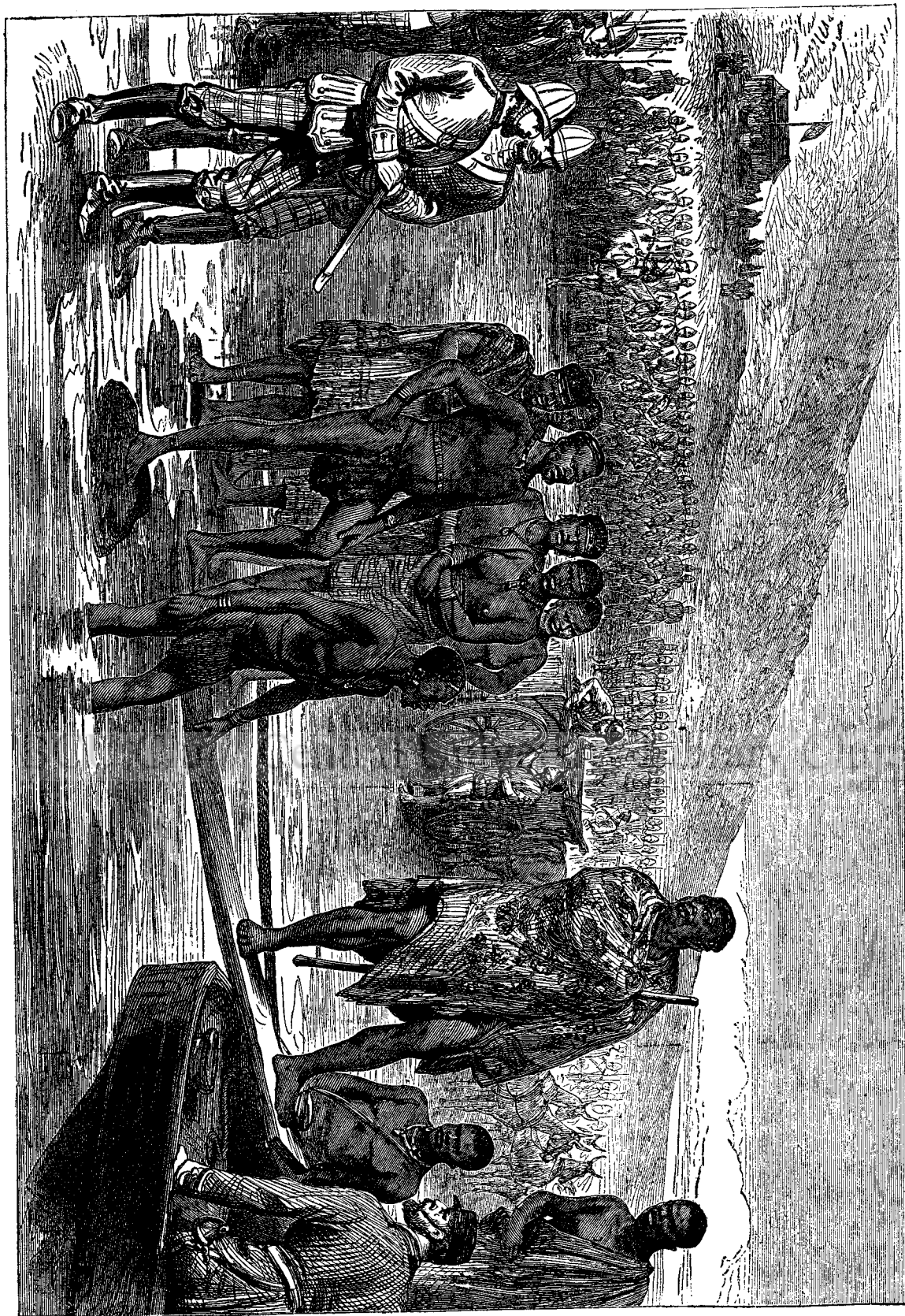
De se scólă găinile desdeminéța și se culcă târđiú încă a fómete fac.

Când se scólă Românul din pat, îndată cată spre đori. De resare sórele des deminéța, preste đí trebuie să plóuă. De-aici sa născut đicala „điua se cunoșce de diminéța“ și „omul de tinér.“

De cãntă privighitóra și alte paséri ne'ncetat, tot a vreme bună menesc.

De cãntă cocoșii érna, și de va fi cerul roșu spre mędă-đi tot a vreme bună spune.

De ies diminéța améndoué țárcile odată din cuib, are să fiă

Imbarcarea regelui prisioner Cetevajo în portul Durmford (țera Zulú.) (Pag. 31.)

Când trag clopotele și s'aud departe, va fi vreme bună; de nu s'aud se va schimba timpul.

Semne ne vreme bună.

De sbóră rândunica sus, are să fiă timp bun.

cald peste đí.

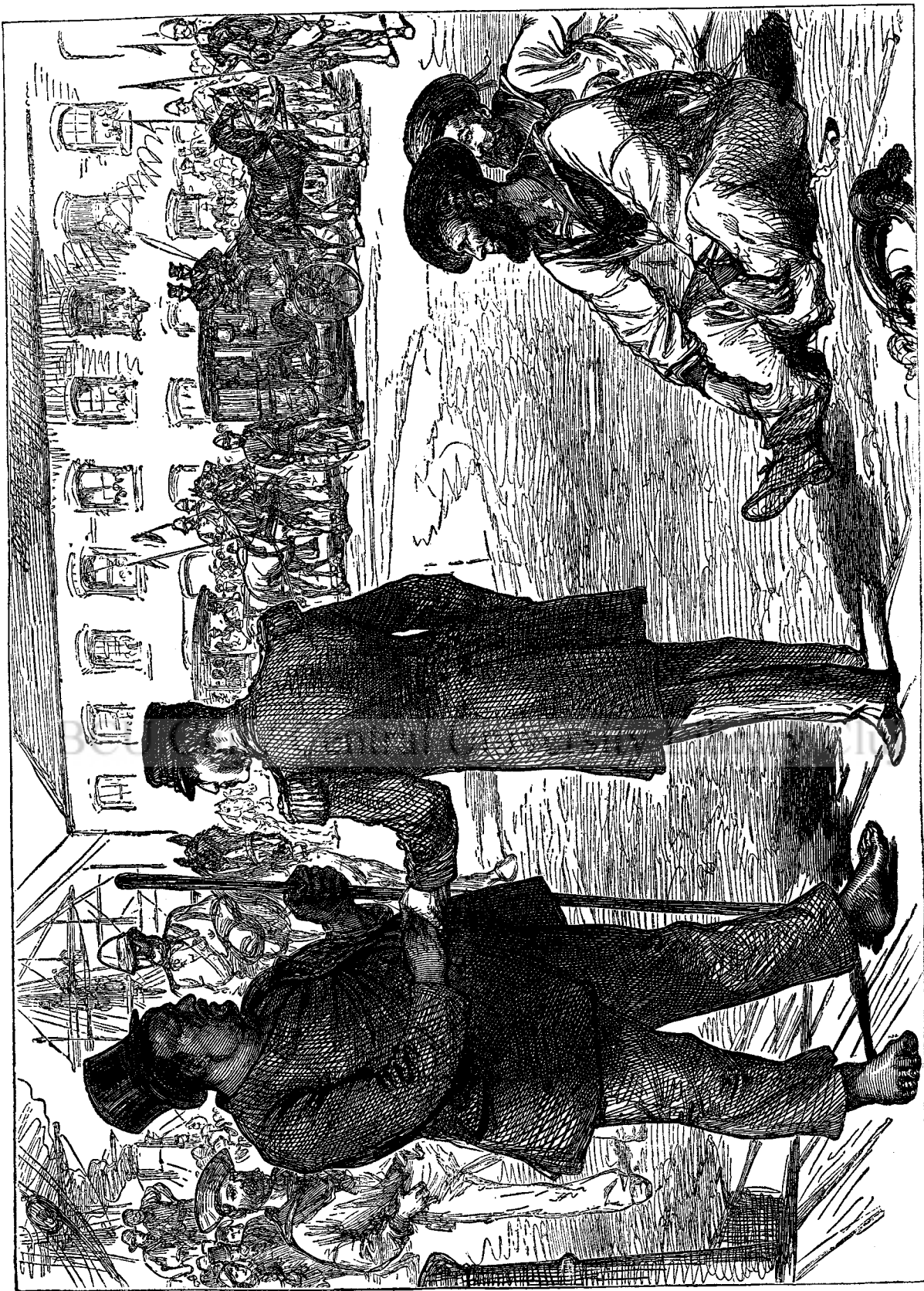
De va stráluci sórele și luna curat și în spre sară se va vedea la resárit un curcubeú, a dóua đí frumos va fi.

De va fi nópte senină, a dóua đí încă mai senină va fi.

De va asfinți sórele vesel și cerul va fi senin, a dóua đí încă senin va fi.

De vor sufla zefirii séra despre médă-đi, menesc a vreme bună.
De va cădea păcla (negura) jos pe pământ încă a vreme bună spune.
De vor juca țintarii (mornițele) fără să mușce ómenii, vreme bună va fi.

Nagâții (culicii) sbóră sus și strigă „culi“, „culi“; pe unele locuri îi ădic și gaia, care arată Tătarilor încătrău aú fugit Romăni.
Calul, pisica și celelalte animale domestice presimțesc plóeă și n'aú astémpér.
Pisica se péptěná.

Debarcarea lui Cetevajo în Captown. (Pag. 31.)

Semne de plóe.

Când are să plóuă: păunul începe a striga; tot așa face și pichirea.
Măgarul strigă cât îl ține gura.
Rândunica sbóră pe jos și din când în când îi aúdi glasul.
Gásca nu-și află locul; acum sare 'napă, acum iese la uscat.

Oile sar și berbecii se bat în córne.
Albinele nu se depărtéză de stup (stubee).
Purceii se mușcă și țipă.
Sórele arde prea tare.
Țintarii mușcă ómenii și animalele.

Albinele sbârnăe séra și nóptea în prisacă.
Peșcii sar din apă și li se ved' spinările.
Bróșcele răcăesc și buraticul țipă cât póte.
Impregiurul sórelui se vede un cerc strălucit.
Păreții asudă.
Funinginea cade pe horn.
Luminările aprinse plesnesc și ard întunecat.
Séra e umedă și pe unt sunt picături de apă.
Focul arde 'nchis și flacăra e gălbióră.
Córdele dela vióră séu cobzá se inmóie.
Pâcla se sue 'n sus.
Diminéța cerul e prea roșu.
Curcubeul se arată pe pâclă.
Bălțile mirosă prea greú și pâcla respéndeșce un miros de paie arse.

Lemnul se înflă.
Petritele prind cétă pe de-asupra.
Fumul nu iese pe horn ci se respándeșce prin casă.
Gura cuptorului scínteéză după ce se domoleșce focul.
Cărbunii plesnesc și-aruncă scínteí.
Curelele dela opincí se 'móie.
Pe vasele puse la foc se arată scínteí.
Ușa se înflă și se deschide cu anevoc.
Masa, lăđile, icónele și alte lucruri de lemn plesnesc.
Feștíla lampelor muceșdesce.
Din feștíla lampelor și-a luminárilor iese fum.
Ies aburí din acoperíșele de paie.
Sarea trage umeđelă.
Florile mirosă cam greú.

Semne de vânturi și furtune.

Când are să fiá vânt:
Cerul e la asfínțirea sórelui roșu și nourií creți încá-s roșii.
Urechile-l mánăncă pe om și trupul il ustură.

Rândunelele sbórá rápede spre norí și se perd în văzduch.
Ciórele sbórá sus.
Greerușii cántă 'n casă cu glas mai tare decât alte dáți.
Mascurii țipă . .

Semne de frig și omét.

Vrăbiile se string pe sub streșinile caselor și ciripesc.
Ciórele sbórá sus și croncănesc.
Ciocárlanul strigă „lasă căruța și iea sania“ și se tupiléză.
Sturđul ciripeșce și nu-și află locul.
Mascurii string paie 'n bot și coviță.
Măța (pisica) se pune cu spatele la foc.
Bróșcele răcăesc.

Am arétat aici unele semne, dar acestea nu sunt tóte. Astronomul dela sat mai are și altele, pe care se baséză cálindarul séu.

Semnele acestea se esplică fórté ușor.

Albinele nu pot sbura departe, pentru că aburii din aer le udă aripile.

Aburii suindu-se 'n sus, se prefac în nouri de plóe și trebuie să pice înapoi și altele.

Adevérul acestor semne stă lámurit în legile naturei. Ea are mare influință asupra lucrărilor poporului. Ce le ce nu le putem esplica din natură, trebuie să le căutăm la vechii Románi, póte că le vom afla originea acolo.

Románul nici-odată nu remâne de rușine cu cálindarul séu, că-cí il baséză pe esperința vécurilor întregi. Acest popor este original și interesant, el își are astronomia și filosofia sa, precum își are însușirile bune și rele după care-l póte recunóșce ori cine.

O. Dlujanschi.

Din „societatea“ pasérilor.

Cu ilustrațiune pe pag. 21.

Adevérata „societate“ înaripată o forméză pasérule cántárețe. Esteriorul lor e drágálaș, mișcările lor vióe, facultatea musicală felurită, modul de a-și construi cuibulețul minunat, fidelitatea și iubirea la tótă proba. Ochiul lor mititel șcie esprima, ca și glasul, ceea ce se mișcă în inimiórá; iubirea, întristarea, mânia, bucuria, gluma, tóte își găsesc aci o espresiune fidelă și mișcátóre. Mai puternică, decât tóte, este însă iúbirea párintéscă. Acea ființă mică și plápândă se opune ori.cărui inimic, ce ar voi să facă réu puíșorilor. Acéstă iubire îi dá putere și curagiú, îi dá talentul de a-și construi cuibul, unde fiitorii mititei vor găsi adăpost și comoditate. Pásérica are o miá de mijlóce pentru a-și face așternutul móle, a-i da o colóre analógă obiectelor, ce-l înconjóră, și a-l așeđa într'un loc unde pisica séu pasérea de pradă să nu póta pătrunde. În sférșit întrebuintéză mií de precauțiuni, pe care i le dictéză prevéđétórea iubire párintéscă.

Párechea nóstră, a căreia istoriá o vom spune, e tinerică, fără esperință, ea își face cuibul într'un stángin de lemne așeđate frumos, aprópe de riulețul, unde se adună mií de insecte. Ea se gándeșce numai la mijlocul de a ușura procurarea nutreméntului, fără a considera și miile de pericole ce vor amenința pe primii ei puíșori.

A sosit timpul amorului, cuibul e gata, și cántările pasionate ale tinerei párechi espriimă fericirea vieții în douí. Ce duet delicios, ce imn drágálaș, imn de mulțámită cátră mama natură, care a plántat în ființa cea mai

mică boldul iubirei. Iubire! cuvént magic, tu ești singura mângáere a ființei necájite, asilul poesiei și al fericirei!

De odată un strigát de alarmă resună în pădure. Un „țuí“ pătrundétor anunță un pericol. Párechea nóstră, pierdută în beția unui amor tiner, nu șcie ce s'a întéplat. Ea își iea sborul după celelalte locuítóre ale pădurei, care urmăresc cu furiá o pasére încá odată mai mare decât ele, fără indoélă un inimic, ce se furișase în „societate.“ Patria e fără indoélă în pericol, că-cí tóte trupele sunt în marș. Inimicului îi sbórá fulgii, atacurile repețite îi arată ce póte un popor mic dar „unit în cuget și simțiri.“ El caută să scape, pătrunde în pădure și se pierde în desișul ei.

Tinéra páreche se întórce acasă încá aprinsă de focul luptei, și se întrebă cine putea fi acel străin cutezător? De odată din desișul pădurei resună cántecul „cucului.“ Așadar el era, gándeșce bábătușul și se sburleșce de necaz, că o pasére atât de inofensivă a putut să producă disordine în populațiune. Altă-dată nu mă veți mai prinde, se gándeșce el, și sbórá cu muerușca să facă o „preámblare sentimentală.“ Ríulețul murmură delicios, insectele zázăe încetinel, frunđele șoptesc legánate de vântulețe parfumate, și tinéra páreche se scaldă în rađele fierbinți ale sórelui și legánată pe o ramură subțirică se sárută cu amor.

Într'aceea nevasta cucului pándea din desișul unui ștejar secular. Ce cuibuleț drágálaș, se gándia șiréta cu-

mătră, ce bine e aședat între lemne la adăpost de plœ, aprœpe de apă, luminos și cald. Șirœta zimbeșce — în gând, se 'nțelege — își iea avœntul, într'un minut pœtrunde în cuib, și lângă cele două oulețe, care se aflău aci, mă depune unul mititel și cald, aprœpe identic cu celelalte. Apoi bătœnd din aripi de satisfacțiune, își iea sborul și se pierde în pădure cu nișce priviri inocente, ca și când ar fi voit să dică: „nu știu, n'am vœdut!“

Părechea se întœrce acasă. Muerușca vede că ouœle sale s'aũ înmulțit cu unul, se aședă pe marginea cuibului, se uită cu mirare la ele, apoi întœrce privirea uimită cătră bărbătuș, care ar da din umeri, decă ar putea. „Unde vor mânca patru, vor mânca și cinci,“ gândœșce ea și se aședă în cuib.

Lângă cele trei ouœ, sosesc în curœnd alte două. „Acum vor fi destul cinci copii pentru nișce œmeni sœraci,“ își dice părechea, și muerușca se apucă de clocit.

Restul se întœmplă în tœtă regula; coconița își cloci ouœle, pe când coconul o păzia cu fidelitate și-i aducea de mâncare. De odată cinci puı golășei și drăgălași sparseră închisœrea, pentru care erau prea mari, și ieșiră la lumina ȓilei. Cinci cioculețe gâlbœre ca aurul și flâmânde de foc cereău în continuu nutremœnt.

Sœrmana păreche avea de lucru pentru a le stœmpœra fœmea. Diminœta, la prând și sœra alerga în continuu în tœte părțile pentru a satisface un apetit nesfœrșit. Cât-va timp merse bine și așa. Dar după câte-va ȓile unul dintre copii se făcu fœrte ciudat: era mă mare decăt ceilalți. Începu să se bată cu frații sœi voind să aibă tot nutremœntul pentru sine. O gură de trei-œri mă mare, decăt

a celorlalți puı, sta în continuu căscată, și tœtă munca părinților sœrguincioși dispărea în acest abis fără fund.

Inzadar se încercau mititei să capete și ei câte ceva, inzadar se văetau de fœme, desfundatul din cuib nu se mă sătura. Până când ceilalți puı căpœtară câțiva fulgi, mâncăciosul lor de frate se făcu mă mare decăt părinții sœi, carii se uitău la el cuprinși de spaimă și nu mă puteău birui cu mâncărea.

Mă târȓiu acest monstru se făcu atât de tare, încât își aruncă frații din cuib afară, œr jupăneșca vulpe venia să-i culœgă pe rœnd, și-i ducea în familia sa, unde deveniră jucăria coconășilor. Mă la urmă, Cain nu mă încăpea în cuib, œr sœrmana păreche slăbi de tot, atât trebuia să alerge pentru a stœmpœra un apetit nemărginit. Ea vedea necazul, dar se gândia: „dumneœu ni l'a trămis în casă, trebuie dar să-l creșcem.“ Și îl crescură, făcură din el un cuc; ce era să facă alta?

Atunci li se deschiseră ochii și se vœdură păcăliți. „Altă dat să fim mă cu grijă, dicea muerușca, să nu mă primim ouœ străine în cuibul nostru.“ — „Lasă, dragă, respundea bărbătușul, dumneœu binecuvœntă casele œmenilor ospitali.“¹⁾

z...

¹⁾ Aristoteles încă cunoșce acest viclœșug al cucului. Ba adaogă, că puil de cuc se face atât de frumos, încât părinții îl iubesc mă mult decăt pe ceilalți puı. — Atâta este sigur, că ouœle cucului sunt mici și de diferite colori; de multe œri muerușca aruncă un œu din cuibul străin, pentru-ca părechea să nu bage de sama substituirea. Acestă pasœre își depune ouœle în cuiburile œri-căreia dintre cele 66 de specii de pasœri, pe care le cunoșcem. Tot atât de sigur este că muerușca cucului duce o vieță mormonă inversă, adică se laudă cu multe relațiuni.

Un rege priso^{ner} de MOLDOVÂN GERGELY ajândœka

După o jumœtate de an de lupte schimbăciœse, care aũ ilustrat numele seminției Zulu-cafrilor, regele acestora Cetevajo a luat fuga. Englezii l'aũ urmărit și căutat în decurs de mă multe sœptœmâni, și abia în 28 August l'a prins maiorul Marter în pădurea Ngome. Pușini îl înșœțiau. Când ajunseră la Ulundi, după trei ȓile, se aflău cu el cele trei soșii ale sale, fiă-sa, o servitœre, un șef cu numele Uncosana și trei soldați de rœnd; ceilalți se împrașciaseră sœu căduseră apœrându-și regele.

Englezii hotăriră să ducă pe ex-regele în orașul Capului, și într'adevœr după o zăbvă de vre o două ȓile se imbarcără în portul Durnford. Regele își purta sœrtea cu liniște și œrecare maestate. N'a permis soldaților de rœnd să se apropiă de el, mă bine s'a dus pe jos decăt să se urce într'o trăsură cu ei. N'a arœtat nici frică nici mirare, ci espresiunea feții lui a fost tot liniștită și senină.

Când a fost prins, Cetevajo avea pe cap o verigă, pe care o pœrtă œrice Zulu căsătorit, œr corpul îi era învœlit într'o haină de damasc roșu. Regele e înalt mă de 6 picioœre, gras, viguros; îi place călăritul, vœnatul și pescuitul, mănăncă multă carne de vită, îi place și berea Zulilor, dar nu bea bœuturi spirituœse, cu un cuvœnt nu e bețiv. Intr'o societate cum se cade e bărbat plăcut, vesel. Se dice despre el, că numai silit a eșcutat pedepsile cu mœrte și alte crușimi dictate de obiceiurile și tribunalul Zulilor. Acum este de 54 a., dar abia se pare mă bătrân de 40, pœrul începe a 'ncărunți, mustața și barba i sunt rare; colœrea

feții e mă mult brunetă cenușă decăt nœgră ca la compatrioții sœi de rœnd. Femeile sale sunt tinere, cam de 20 de ani; una e fœrte frumœsă, fiă-sa e cam de 14 ani. Șeful Uncosana, în a căruia locuință a fost prins ex-regele și care i-a urmat de bună voe în prinsœre, este înalt, viguros și frumos.

Regele prisoner a fostu condus pe naea „Natal.“ Pe pod i s'a rădicat un cort special, unde a petrecut împreună cu femeile sale. Când se urcă Cetevajo în corabiă, a aruncat o privire lungă și mută asupra patriei părășite, și apoi remase mult timp tăcut și sdrobot. Ilustrațiunea noastră de pe pag. 28 îl arată în acest moment important.

De aci încolo esamină tœte cu atențiune, se uită la esercițiile matrozilor, la tunurile cele mari, și ȓise în fine: „sunt numai un copil, m'am născut ieri, încă nu știu nimic.“ Căpitanul Poole cu soșii sœi aũ întrebuintat tœte mijlœcele de a-i face petrecere; regelui îi și plăcea să fumeze cu ei. Apoi i-aũ spus, că decă vrea să fiă stimat între Europeni, trebuie să se îmbrace. Cetevajo a îmbrăcat cu mare plăcere hainele europene și se bucura în sine, dar n'a putut să înțelœgă necesitatea de a purta încălțăminte. Sœra își pune hainele într'o cutiă, pe care a cerut-o singur, și curœnd șciu la ce sunt bune și periile. Femeile încă aũ fost provœdute cu cămeși, dar nu s'aũ prea bucurat de ele.

Naea duse pe regele prisoner spre pământul Capului, la Capetown, unde îl depuse în 15 Septemvre (veȓi ilustr. de pe pag. 29). Aci Cetevajo fu aședat într'un despărtœmœnt separat al locuinței guvernorului. În suita sa se

afă patru femei, fiă-sa, Induna seă secretarul de stat și trei servitori. Regele se pörtă și aci cu liniște, numai aceea nu i-a plăcut, că la prânț nu i s'a fript în tötă ziua un bou întreg, cum era obiceiul la curtea sa. Despre vieța și cauzele care l'au împins la rebel povestește multe,

și se pare că a fost atras numai cu încetul la luptă în contra Englezilor. Aă voit să vorbescă cu el și despre noua organizare a țerii Zulilor, dar Cetevajo numai ascultă și dice: „un om mort nu pöte vorbi, și eă sunt un om mort.“

V a r i e t ä ț i.

Castelul regesc Pardo, pe care-l va ocupa regina Spaniei îndată după căsătorie, zace pe ripa stângă a riului Manzanares, cam la 14 chilogr. dela Madrid. Castelul cu mai multe locuințe mici, ce se țin de Pardo, e încungiurat de păduri întinse, care sunt închise de un zid de pétră lung de 75—80 chilogr. Aceste păduri aă selbătécimî bogate, Castelul era odată nu castel de vênătöre, care a fost zidit de Enric III mărit și înfrumșetăt de Filip II și III. Interiorul spațiosului castel, care e flancat de 4 turnuri, e minunat întocmit. Cu deosebire demnă de atențiune este o colecțiune de tapete splendide, cu care sunt împodobite mai töte apartamentele și care aă fost făcute la Madrid după proecte originale de măestri renumiți; mai departe o colecțiune de frescuri, care represintă scene de vênătöre seă episoade din aventurile lui Don Quixote. În capelă se află mai multe tablouri de pictori spanioli însemnați. Castelul este încungiurat de o grădină răpítöre, din care pöte cineva gusta o priveliște încântátöre. Înlauntru păduri închise se mai află două casteluri regeșci. Unul formeză un imosant palat cu două caturi, împresurat de grădini răpítöre; l'a edificat principele Don Fernando, pentru a se esecuta în el reprezentațiuni dramatice. Se lucră din töte puterile pentru a se repara castelul Pardo.

Curiositățile modei. Moda nu se mărgineșce numai a determîna tăietura hainelor; ea își întinde capriciile și imperiul asupra obiceiurilor nöstre, asupra spiritului nostru, asupra simțemintelor nöstre, până și asupra formelor frumșeții. A fost un timp, când un nas mare era la modă în Franția. În China și Tartaria din contră nasurile mari sunt o diformitate teribilă. Educațiunea unei sêrmâne fete e greșită, și căsătorie grea de împlinit, când la 15 ani nasul e mai rădicat decât obrazii. — Modele sunt lucrarea vanității, care îndemnă pe o femeie să-și prindă piciorul într'o încălțăminte prea strimță, și mai bine să rischeze o recelă de piept, decât să și-l acopere. Strălucirea și raritatea diamantelor a născut la femeii ideia de a-și încărca cu ele grumazul, përul și urechile. De sigur nici un ornament nu e atât de greă și de nefavorabil strălucirei feții. Tot moda a inventat malacövele, care astăzi ar părea atât de ridicule, dar veni-va érá-și timpul lor. Ridem de sêlbatici, și noi suntem tot atât de ridiculi. Să facem câte-va comparațiuni. Noi cerem dela frumșețile nöstre să-și apese umerii pentru ca să iésă pieptul; Carybanienele își cufundă pieptul, ca să iésă umerii. — Figura ovală este la noi o frumșetă; Omaguasii cer dela femeile lor o figură pătrată. — Moda la Chiriguani pretinde dela bărbați să pörte pantalonii pe braț; noi ne ascundem mâinile în buzunarele pantalonilor. — La Papusi se află ömeni destul de închipuiți pentru a se crede bêtrâni înălbindu-și përul cu cretă pisată; la noi se găsesc bărbați destul de modești pentru a-și ascunde esperința sub përul tinereții. — Când femeile din Flupes, popor al Guineei, se adună pentru a petrece ziua împreună, aă gura tot plină de apă parfumată, pentru a nu vorbi de réu; femeile climelor nöstre găsesc că, pentru a încungiura uritul, nu e nimic mai practic decât a vorbi de réu. — Când ne întêlnim pe stradă, ne luăm de mâni și ne sguduim din töte puterile; în același cas Marianesii se apucă lin de picior și-și neteșesc cu el obrazii. — Două amici, carii se întêlnesc la noi, se îmbrățișeză cu foc, se întebă de o mie de lucruri și vorbesc amêndouă de-odată, ce plăcere! În Indiă două amici carii se regăsesc după o absență îndelungată, îngenunchiă unul înaintea celuilalt, sărută pământul, mulțamesc cerului și se părăsesc în tăcere.

Ce este România? „Indépendance roumaine“ caractereșcă România în modul următor: Ea este Franția cu întréga ei afabilitate și cu greșelile ei de bun ton, care sunt mai nișce calități; este Englitera cu libertatea sa, dar fără de „spleen“; Germania cu spiritul ei resboinic, dar nu bătaios; Rusia cu boerii ei risipitori; Italia cu „far niente“ al ei și cu frumosul cer albastru; Spania cu frumösele ei femei, dar fără pumnare.

Despot-Vodă. D-ul Fr. D. vorbind în „Românul“ despre noua dramă a celebrului nostru Alecsandri, termină în modul următor: Cred că amicii poetului i-aă făcut un mare réu, presintând publicului Legenda lui Despot-Vodă ca o dramă. Décă s'ar fi dis „poemă dramatică“, töte criticele cădeau dela sine. Multiplicitatea acțiunilor, lipsa de șir dramatic, nelogica caracterelor, totul se esplica îndată, de am fi știut că avem a face cu o legendă istorică, Legenda lui Despot-Vodă, adică cu un șir de scene istorice în care fantasia și lirismul poetului pot să-și dea un curs liber. Astfel privită, Legenda lui Despot-Vodă, ne mai avênd denumirea de dramă, împărțită în șapte tablouri, presintând fiă-care o fasă nouă a vieței Domnului venetic, fără ca să căutăm decă aceste fase se succed într'un mod firesc și logic, ne mai fiind supusă acelei unități de acțiune ce e neapărată în dramă, Legenda lui Despot-Vodă ar fi cea mai frumösă podöbă a corönei poetice a d-lui V. Alecsandri. Ea ar străluci printre acele giuvaeri artistice, în care se întrunesc cu o rară perfecțiune bogăția limbei, splendörea imaginilor, armonia ritmului, frumșețea cugetărilor, și care se numesc Dumbrava Roșă, Legenda Rânduniceii, Dan căpitan de plaiu, Grui-Sânger, etc. Și viitorul, admirând opera marelui poet român din secolul XIX-lea, va scrie pe pedestalul statuei, ce generațiunile recunoscătöre vor rădica geniului seă, aceste versuri adresate într'o qi de d-nul Alecsandri unui august amic:

Sunt nume destinate, ca numele teă mare,
Să stee neclintite pe-a timpului hotare,
Și vecinic să respândă o falnică lumină
Pe secolii ce 'n umbră, trecênd, li se închină.

Bibliografiă.

Statistica în România. Ministerul de interne; oficiul central de statistică. Indicile comunelor din Dobrogea. București, tip.-statului, 1879.
— **Revista științifică** de la 15 Septemvre, Nr. 15. Sumariu: Cronica științifică de P. S. Aurelian; Geologiă, elefantul fosil dela vadul Soreștilor, jud. Buzeu, valea căraului, Raport din 15 Septemvre a. c. cătră d-l Ministeru al Instrucțiunei publice de Gr. Ștefănescu; Chimia, băile dela lacul Sărat de Dr. Mingarelli; Economia publică, câteva cuvinte asupra agriculturii și progresului ei, de B. S. Moga; Societăți învêțate, Academia română; Anunciu.

Gicitură Anunciică.

de V. Vădeanu.

- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. **O Flöre.**
- 3, 2, 3, 4, ce cuvênt de pronunțat este mai dulce.
- 6, 1, 2, un product.
- 3, 8, 1, 7, 8. o înbrăcăminte.
- 3, 4, 7, 4, espresiune de töte țilele.
- 2, 1, 2, un numéral.
- 1, 2, 1, 7, 4, o regulă religiösă.
- 1, 2, ușor de pronunțat și greă de ascultat.
- 8, 1, 8, un nume femenin.

Posta Redacțiunei.

D-lui I. H. L., *Blăgiu*. Suspine are ideia originală, dar versurile nu-s destul de frumöse. — D-lui V. P., *Roma*. Mulțămită. — D-lui C. B., *Vale*. Cu cea mai de apröpe ocasiune. — D-lui Str., *Iași*. La rëndul seă. — D-lui H. M. Când vom dispune de spațiu. — D-lui B. Brașov. Curagiü. Vê asigur că aveți talent. Mai trebuie studiü serios. Consolațiunea postului după câteva corecturi va putea fi publicată. — D-lui V. V., *Buda-Pesta*. Vedeți rezultatul în colönele foii. — D-lui N. P. La timpul seă. — D-lui V. A., *Comloș*. Când vom avea loc.